

Kiteen aikamatka

Kitee-seura

Johdatteluteksti vetäjälle / alustukseksi

Lämpimästi tervetuloa meidän yhteiseen muistelutuokioomme. Tänään lähdemme kotoisalle ja rauhalliselle aikamatkalle kapteeni Ilmarin seurassa. Tämän piirin tarkoituksena ei ole pitää oppituntia tai tenttiä muistia, vaan pysähtyä hetkeksi vanhojen hyvien tarinoiden, tuttujen tunteiden ja rakkaiden muistojen äärelle. Tulemme herättelemään muistoja luonnon rauhasta, työn äänistä, höyrylaivojen tuoksusta ja siitä korvaamattomasta sitkeydestä, jolla tätä maata on yhdessä rakennettu. Jokaisen teidän elämäntarinanne ja muistonne on arvokas pala tätä yhteistä historiaa.

Otetaan mukava asento ja annetaan tarinoiden viedä mennessään.

Rakkaat ystävät – teidän muistonne ovat tämän seudun suurin aarre.

Jokainen meistä kantaa mukanaan tarinoita, jotka ansaitsevat tulla kuulluiksi. Tässä muistelupiirissä me emme hätäile tai kiirehdi, vaan palaamme hetkeksi menneiden vuosikymmenten tunnelmiatuksi. Muistatko miltä tuntui astella hiljaisessa marjametsässä, miltä kuulosti sepän pajasta kaikuva vasaran kalske tai miltä tuoksui lämmin terva höyrylaivalaiturilla?

Tulevien tapaamistemme aikana saamme katsella vanhoja kuvia, maistella tuttuja makuja, kuunnella rakkaita säveliä ja ennen kaikkea jutella yhdessä siitä, millaista elämä ennen vanhaan oli. Ei haittaa, vaikka kaikki asiat eivät muistuisi mieleen juuri nyt – jokainen jaettu hymy, sana ja muisto on meille kaikille suuri lahja.

Lähdetään yhdessä seikkailuun ja nautitaan yhteisistä hetkistä!

VANHUSTEN MUISTELUPIIRI

Tavoite: Herättää lempeitä muistoja, vahvistaa oman elämänhistorian arvokkuutta ja tarjota hoitokotien sekä asumisyksiköiden asukkaille aistien kautta toimivia muistiavainta.

Jakso 1: Kivikausi – Ensimmäiset pioneerit

Kerronta-alustus: "Kapteeni Ilmari muistuttaa meitä ajasta, jolloin täällä oli vain puhdas luonto, suuret metsät ja kalaisat järvet. Ei ollut autoja, katuvaloja eikä kiirettä. Ihminen ja uskollinen pystykorvakoira kulkivat metsässä yhdessä."

Laajennetut muistelukysymykset:

Muistatko omasta nuoruudestanne, millaista oli kävellä hiljaisessa metsässä? Oliko teillä tapana kuunnella luonnon ääniä tai tarkkailla eläimiä?

Mitä koirat tai muut kotieläimet merkitsivät teille lapsuudessa? Oliko teillä omaa pystykorvaa tai pihakoira, joka seurasi aina perässä? Mikä sen nimi oli?

Aistivirikkeet: Laitetaan kiertämään sileä rullakivi ja pala pehmeää tekoturkista tai villaa. Annetaan asukkaiden silittää sitä ja tuntea sen pehmeys ja lämpö vastakohtana kiven kylmyydelle.

Metsän ystävä: Muistatko lapsuutesi tai nuoruutesi koirakaverit? Kerro jokin hauska tai lämmin muisto uskollisesta lemmikistä tai eläimestä, joka on jäänyt mieleesi.

Jakso 2: Rautakausi – Suomullan taika ja ahjon loimu

Kerronta-alustus: "Ennen vanhaan melkein joka kylässä oli oma seppä. Sepän pajasta kuului rytmikäs kalske, kun vasara osui hehkuvaan rautaan ja ahjosta lenti kipinöitä. Sepältä haettiin viikatteet, kuokat ja hevosenkengät."

Laajennetut muistelukysymykset:

Oletteko itse asuneet kylässä, jossa oli seppä, tai käyneet koskaan sepän pajassa? Muistatko sen uunin lämmön, hiilen tuoksun tai sen työn äänen?

Mitä työkaluja te olette nuorena käyttäneet? Millaista oli tehdä polttopuita tai hoitaa peltoja vanhoilla esineillä, joista pidettiin hyvää huolta?

Aistivirikkeet: Otetaan mukaan vanha rautaesine (kuten kookas avain, hevosenkenkä tai pieni silitysrauta). Annetaan asukkaiden pidellä sitä ja tuntea sen paino. Kopautetaan sitä kevyesti, jotta kuullaan raudan tuttu helähdys.

Työn kalske: Mitä ruumiillista työtä teit mielelläsi nuorena? Muistatko työn ääniä, kuten sahan suhinaa, vasaran pauketta tai viikatteen hiomista?

Jakso 3: Lappalaisaika – Erämaan muinaiset tietäjät

Kerronta-alustus: "Muinainen kansa tunsi jokaisen marjapaikan ja kalapuron. Luonto tarjosi kaiken tarvittavan: puhtaat vedet, metsämarjat ja riistan. Iltaisin istuttiin kodassa tai nuotion äärellä ja kuunneltiin vanhojen ihmisten viisaita tarinoita."

Laajennetut muistelukysymykset:

Mitä marjoja te olette elämänne aikana eniten poimineet? Muistatteko ne parhaat mustikka-, puolukka- tai suomuuratun eli lakan paikat?

Kuka teille kertoi tarinoita, kun olitte lapsi? Oliko suvussanne joku vanha ihminen, jolla oli tapana muistella menneitä tai tietää vanhoja uskomuksia ja säämerkkejä?

Aistivirikkeet: Tuodaan huoneeseen havunoksia (mäntyä tai kuusta) hierottavaksi käsissä, jotta huoneeseen leviää raikas metsän tuoksu. Tarjotaan maistettavaksi hieman marjamehua tai kuivattuja marjoja.

Marjametsät ja tarinat: Mikä on mieluisin muistosi marjaretkiltä tai luonnosta? Kuka oli lapsuutesi paras tarininkertoja?

Jakso 4: Keskiaika – Piilopirtit ja suuret rajakivet

Kerronta-alustus: "Kiteen seudun läpi on aina kulkenut historian suuria rajoja. Vanhalla rajakivellä saattoi toisella puolella olla Ruotsin kuninkaan kruunu ja toisella puolella itäinen risti. Vaikeina aikoina perheet hakivat suojaa syvältä korvesta, pienen piilopirtin rauhasta."

Laajennetut muistelukysymykset:

Mitä teille merkitsee oma koti, sen rauha ja turvallisuus? Onko teillä elämänne aikana ollut jokin sellainen paikka, jossa tunsitte olonne täysin rauhalliseksi ja turvatuksi?

Muistatteko tarinoita vanhoista rajoista, rajanylityksistä tai siitä, millaista oli asua ja elää täällä kauniilla rajaseudulla?

Aistivirikkeet: Katsellaan yhdessä vanhoja valokuvia kauniista hirsirakennuksista, tsasounista tai vanhoista kirkoista. Keskustellaan kuvien herättämistä levollisista tunteista.

Kodin suojassa: Mikä tekee kodista turvallisen ja hyvän paikan? Muistatko jonkin erityisen levollisen hetken oman elämäsi varrelta?

Jakso 5: Autonomian aika – Puhoksen teollisuusihme

Kerronta-alustus: "Vuonna 1833 Puhoksen rannassa tapahtui suuri ihme, kun Suomen ihka ensimmäinen höyrylaiva, komea Ilmari, laskettiin veteen. Siipirattaat loiskuttivat vettä, piippu tuprutti harmaata savua ja laivan pilli soi niin kovaa, että se kuului kilometrien päähän."

Laajennetut muistelukysymykset:

Oletteko te matkustaneet nuorena höyrylaivalla tai nähneet niitä puksuttamassa järvellä? Muistatteko miltä laivalaituri, järvivesi tai laivan kyljen lämmin terva tuoksuivat?

Oletteko käyneet Puhoksessa tai muistatteko tarinoita tukkijoista ja vilkkaasta satamaelämästä, kun laivat kuljettivat tavaraa maailmalle?

Aistivirikkeet: Kostutetaan paperilappuun pieni tippa aitoa hautatervaa ja laitetaan se kiertämään suljetussa rasiassa tai varovasti haisteltavaksi. Tervan tuoksu on monelle vahva muistojen tuoja.

Laineiden puksutus: Oletko liikkunut vesillä, soutanut venettä tai matkustanut laivalla? Mikä on parhain muistosi kesäisiltä järviltä?

Jakso 6: Itsenäisyyden aika – Kotirintaman sitkeys ja uusi koti

Kerronta-alustus: "Itsenäisen Suomen alkuvuosikymmeninä koettiin raskaita sota-aikoja. Isät olivat kaukana rintamalla, ja kotirintaman sitkeät naiset, vanhukset ja lapset pitivät huolta maasta ja eläimistä. Kun naapurikylistä jouduttiin lähtemään evakkoon, kiteäläiset avasivat sydämensä ja ovensa, ja yhdessä rakennettiin uusia rintamamiestaloja."

Laajennetut muistelukysymykset:

Muistatteko sota-ajan talkoita, säännöstelyä, korvikkeita tai talkootöitä? Neulottiinko teidän kodissanne villasukkia tai pakattiinko paketteja rintamalle?

Miten te muistatte evakkojen tulon ja sen, miten karjalaiset asettuivat asumaan ja rakentamaan uutta elämää? Mitä karjalaisia ystäviä tai naapureita teillä on ollut?

Aistivirikkeet: Laitetaan iltapäiväkahvilla tarjolle lämpimiä karjalanpiirakoita munanvoilla. Sytytetään pöytään kynttilä ja lauletaan yhdessä jokin tuttu vanha laulu, kuten Karjalaisten laulu tai Eldankajärven jää.

Yhdessä selviytyminen: Muistatko ajan, jolloin naapuria autettiin talkoilla? Mikä karjalainen perinne tai ruoka (kuten piirakat tai paisti) on sinulle rakkain?

Jakso 7: Nykyaika – Kunnareita ja maailmanluokan musiikkia

Kerronta-alustus: "Tänä päivänä Kitee tunnetaan kaikkialla maailmassa. Rantakentällä viuhuu pesäpallo ja tuhannet ihmiset huutavat ilosta, kun oma joukkue voittaa. Ja täältä on ponnistanut myös upea Nightwish-musiikki, jota kuunnellaan niin Amerikassa kuin Japanissakin asti."

Laajennetut muistelukysymykset:

Oletteko te olleet nuorena urheilullisia? Oletteko pelanneet pesäpalloa, kuningaspalloa tai katsoneet Kiteen Pallon otteluita ja jännittäneet radion tai television ääressä?

Millaista musiikkia te mieluiten kuuntelette silloin, kun haluatte oikein hyvälle mielelle tai haluatte tanssia?

Aistivirikkeet: Laitetaan kiertämään aito keltainen pesäpallo, jota voi puristella kädessä ja tunnustella sen nahkaista pintaa ja saumoja. Soitetaan taustalla hetki kaunista, melodista musiikkia.

Iloa ja säveliä: Mikä urheilulaji tai peli oli nuoruudessasi suosittu? Mikä laulu tai melodia saa sinun sydämesi aina lämpemään?